

Освіта

Галузевий е-дайджест проекту «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС)

Липень 2016

Зміни заради майбутнього

Новини

Міністерство освіти і науки України розпочало роботу над розробкою нової Інструкції з обліку дітей та підлітків шкільного віку

12 липня 2016 року у Міністерстві освіти і науки України відбулось засідання круглого столу під головуванням директора департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Юрія Кононенка. Участь у засіданні взяла аналітик Центру аналізу та розробки законодавства АМУ Людмила Мозгова. Серед запрошених були керівники та працівники департаментів освіти і науки, директори шкіл, представники Центру надання адміністративних послуг, інших центральних органів виконавчої влади. На порядок денний зустрічі було винесено питання розробки нового механізму обліку дітей і підлітків шкільного віку, що має лягти у зміст нової Інструкції (попередня редакція документа, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 № 646, втратила чинність). Оскільки питання створення реєстру територіальних громад від 04 квітня цього року було передано органам місцевого самоврядування, а облік дітей та підлітків шкільного віку теж перебуває у межах їх компетентності, під час круглого столу обговорювалась можливість спростити механізм, передбачений Інструкцією.

Аналітик Центру аналізу та розробки законодавства АМУ Людмила Мозгова запропонувала алгоритм обліку дітей та підлітків шкільного віку, озвучила проблему обліку тих дітей, які офіційно не зареєстровані або проживають у соціально-неспроможних сім'ях. На думку АМУ, створення у майбутньому єдиної інформаційної бази, захищеної відповідним чином, частково вирішило б це питання. Було проаналізовано також нормативно-правове поле, пов'язане з обліком дітей та підлітків.

Під час круглого столу обговорено різні проблеми, поряд із тим директором департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Юрієм Кононенком було озвучено офіційну позицію Міністерства освіти і науки України **щодо незалучення вчителів під час організації роботи з обліку дітей та підлітків шкільного віку, оскільки це не передбачено їхніми посадовими обов'язками**. Окрім того, Ю. Кононенко висловив подяку АМУ за співпрацю та сподівання на активну участь у розробці важливого для органів місцевого самоврядування документа.

Наразі триває обговорення змісту попереднього документа. Асоціація міст України дякує органам місцевого самоврядування, що активно долучаються до цього процесу.

У Запорізькій області стартував пілотний для України проект зі створення інклюзивного освітнього середовища

З 1 вересня 11 шкіл Запорізької області стануть першими учасниками практичного пілотного науково-педагогічного експерименту із розвитку інклюзивного освітнього середовища. Ініціатором проекту виступила Голова Благодійного Фонду Порошенка, дружина Президента України Марина Порошенко. Відповідний Наказ Міносвіти № 836 було підписано Міністром освіти і науки України Лілією Гриневич.

Всеукраїнський науково-педагогічний експеримент «Розвиток інклюзивного освітнього середовища у Запорізькій області» буде проводитися у три етапи з липня 2016 до червня 2019 у школах, розташованих як у Запоріжжі, так і в інших містах і селищах області. Спеціально для цього у школах створені інклюзивні класи. У 2016-2017 навчальному році школи приймуть до першого класу десятки дітей із особливими освітніми потребами, які будуть навчатися спільно зі своїми однолітками. Проектом також передбачається створення індивідуальних програм розвитку дітей, адаптованих навчальних планів, спільне викладання, тренінговий супровід, співпраця з батьками тощо. Після завершення третього етапу експерименту планується поширити його результати у всіх регіонах України.

«Цей пілотний проект дуже важливий не тільки для Запорізької області, але й для країни в цілому, адже після його завершення ми зможемо застосувати отриманий досвід у будь-якій області України. Важливо, що буде відпрацьовано питання формування баз даних про дітей із особливими освітніми потребами, апробовано прозорий механізм фінансування за принципом «гроші ходять за дитиною», а також ефективні моделі партнерства між інклюзивними та спеціальними навчальними закладами», – підкреслила Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич.

Ініціатори підкреслюють, що експеримент має на меті не лише гуманістичні і науково-пізнавальні результати, а, перш за все, результати практично-дидактичні. Окрім того, він сприятиме підвищенню доступності освіти в Україні.

«Починаючи роботу над програмою впровадження інклюзивної освіти в Україні ми зрозуміли, що попри велику кількість змін у законодавчих та нормативно-правових актах щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні, її практичне впровадження на сьогодні знаходиться на низькому рівні. Тому основною метою цього експерименту є напрацювання конкретних відпрацьованих інструкцій, завдяки яким кожен директор та педагогічний колектив загальноосвітніх навчальних закладів матимуть чіткий план дій зі створення умов для навчання дітей із особливими освітніми потребами. Ми всі зацікавлені у доступній, безпечній та привітній школі для наших дітей, яка допомагатиме дітям розвиватися, набувати дійсно корисного соціального досвіду і пізнавати світ», – розповіла Голова Благодійного Фонду Порошенка Марина Порошенко.

Довідка:

Сьогодні в Україні 6 809 132 дітей, у тому числі з порушеннями психофізичного розвитку – 702 680, з яких лише 40 755 навчаються в загальноосвітніх навчальних закладах (далі – ЗНЗ), більшість із них – за індивідуальною формою. Це означає, що більшість дітей із особливими освітніми потребами просто не мають доступу до навчання у шкільному колективі однолітків і змушені отримувати освіту вдома.

Загальна кількість дітей у Запорізькій області – 289 866, серед них із порушеннями психофізичного розвитку – 35 349, серед яких діти з порушенням мовлення, затримкою психічного розвитку, порушенням опорно-рухового апарату, порушенням розумового розвитку, порушенням зору, аутизмом, порушенням слуху та іншими проблемами психічного розвитку.

Станом на 24.06.2016 р. мережу ЗНЗ Запорізької області складають 600 закладів із контингентом 159 383 учнів, із них у 4-х школах функціонують лише 9 інклюзивних класів, у яких навчаються 24 учні з особливими освітніми потребами.

Джерело:

<http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/07/21/u-zaporizkij-oblasti-startuvav-pilotnij-dlya-ukrayini-proekt/>

Новини міжнародного досвіду

Освіта в Норвегії: фіксоване фінансування та відповідальність муніципалітетів і округів

1. Основні принципи

Сфера освіти в Норвегії регулюється на основі національного законодавства і фіксованого фінансування. Національна навчальна програма є частиною закону. Муніципалітетів і округів несуть відповідальність за освіту для дітей, починаючи від дошкільної освіти до старшої середньої освіти або професійної освіти та навчання.

2. Організаційні аспекти сфери:

Структура сфери освіти в Норвегії:

- дошкільна освіта (0-6 років);
- початкова школа (6-13 років);
- молодша середня школа (13-16 років);
- старша середня школа (16-19 років);
- професійна освіта і навчання (16-20 років).

Управління:

У кожній школі є директор, який відповідає за заклад. Заступники директора часом також здійснюють керівництво в школі. Згідно з базовою угодою з профспілками, директор школи повинен обговорювати на рівні школи важливі питання, що стосуються роботи школи з представником профспілки.

Відповідальність:

Муніципалітет і округи є власниками школи. Місцевим радам таку відповідальність надає «Закон про освіту». Але велика частина адміністративної роботи делегується адміністраціям закладів освіти.

Контроль:

У 2004 році уряд вирішив запровадити нову систему оцінки якості. Протягом тривалого часу ця система була дуже централізованою, навіть незважаючи на те, що одним із завдань було розвивати якість освіти на місцевому рівні. Як органи місцевого самоврядування, так і національний уряд потребують інформації про якість шкіл для того, щоб приймати правильні рішення на своєму рівні.

3. Роль органів самоврядування описана в «Законі про освіту»:

Відповідно до розділу 2-12, муніципалітет / органи влади округу, а також власник приватної школи повинні мати належну систему для оцінки за дотриманням вимог «Закону про освіту» та нормативних актів, виданих відповідно до Закону, включно з наданням ресурсів, необхідних для дотримання цих вимог.

Муніципалітет повинен мати належну систему контролю за вживанням заходів за результатами цих оцінок і національну систему оцінки якості освіти, яка здійснюється Міністерством. У рамках за вживанням заходів за результатами оцінювання, муніципалітети повинні готувати щорічний звіт про стан освіти, базуючись на результатах навчання, навчального середовища і інформації про тих, хто покидає школу (У Норвегії оцінювання якості освітніх послуг здійснюється також учнями, що передбачено Законом). Цей звіт повинен бути представлений до місцевої ради.

4. Роль держави: Держава здійснює керівництво через Міністерство освіти, Управління з питань освіти та підготовки кадрів і губернаторів округів.

Міністерство освіти і наукових досліджень: контролює виконання «Закон про освіту» і підзаконних актів, що уточнюють зміст та фінансування початкової та середньої освіти та професійної підготовки.

Норвезьке Управління з питань освіти та підготовки кадрів: сприяє розвитку якості освіти, оцінці якості, аналізу та документуванню в системі початкової та середньої освіти та професійної підготовки, виконує адміністративні завдання, пов'язані з початковою і середньою освітою і професійною підготовкою, а також наглядом за початковою та середньою освітою та професійною підготовкою.

Губернатори округів: контролює (керує) і розглядає скарги, пов'язані із виконанням положень, участю у роботі з підвищення якості освіти, інформування, формулює рекомендації і

виконує різні адміністративні питання.

5. Підходи до фінансування сфери:

Кожна дитина має право на дошкільну освіту, але батьки повинні платити внесок. Інші частини системи освіти є безкоштовними.

6. Вплив мешканців на прийняття рішень та на контроль якості і поліпшення якості:

Вплив мешканців здійснюється головним чином за допомогою системи демократичного представництва. Проводяться вибори політиків у національні органи влади або до місцевого самоврядування. У 2015 році у нас були нові вибори місцевих рад. У вересні 2017 року відбулися вибори до національних органів влади.

Національна система оцінювання якості освіти включає обов'язкове опитування школярів та опитування батьків, яке проводиться на добровільній основі. Це є ті способи, за допомогою яких здійснюється вплив громадян. Багато муніципалітетів уже почали організовувати місцеві діалоги між політиками, адміністраціями, керівниками шкіл та вчителями. Ці платформи допомагають краще залучати мешканців місцевої громади. В деяких випадках це спрацьовує, але ми сподіваємося, що можемо працювати краще.

Маріанна Ліндхейм,

Норвезька асоціація місцевих та регіональних влад (KS)

Законодавство

Розглядається:

Доопрацьована редакція проекту Закону України «Про професійну освіту» готується до реєстрації у Верховній Раді України

Експерт Асоціації міст України був долучений до обговорення проекту Закону України «Про професійну освіту» (далі – проект Закону), на запит Міністерства освіти і науки України. У проекті доопрацьованої редакції спеціального у галузі освіти Закону України «Про професійну освіту» (далі – проект Закону) пропонується врегулювати суспільні відносини, що виникають у сфері професійної освіти. На відміну від попередньої редакції законопроекту у доопрацьованому варіанті визначено порядок акредитації незалежних установ оцінювання та забезпечення якості професійної освіти, сформульовано основні завдання підтвердження кваліфікації (сертифікації) педагогічних працівників, означено джерела багатоканального фінансування, вводиться поняття державного пільгового кредитування на здобуття професійної освіти, передбачено механізм надання платних освітніх послуг фізичним особам.

Варто зауважити, що у проекті Закону враховано позицію Асоціації міст України щодо фінансування закладів професійної освіти з різних джерел з обов'язковим виділенням освітньої субвенції з державного бюджету на здобуття повної загальної середньої освіти.

Асоціація міст України, проаналізувавши поданий законопроект, **у цілому підтримує його, поряд із тим вважає за необхідне висловити рекомендації**, пов'язані з його змістом:

Щодо повноважень органів місцевого самоврядування у сфері професійної освіти.

Частиною першою статті 17 проекту Закону одним із засновників закладів професійної освіти визначено органи місцевого самоврядування, які згідно з абзацом четвертим частини четвертої цієї ж статті мають повноваження щодо «створення, реорганізації або ліквідації закладів професійної освіти». Однак у частині п'ятій статті 23 проекту Закону визначено, що «заснування, реорганізація та ліквідація комунальних закладів професійної освіти здійснюється **за погодженням із центральним органом виконавчої влади у сфері освіти**», що, відповідно до пункту 30 частини першої статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», суперечить повноваженням органів місцевого самоврядування з управління комунальним майном та значно ускладнює цю процедуру. Окрім цього, звертаємо увагу, що відповідно до частини другої статті 71 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи виконавчої влади, їх посадові особи не мають права втручатися в законну діяльність

органів та посадових осіб місцевого самоврядування, а також вирішувати питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування, крім випадків виконання делегованих їм радами повноважень, та в інших випадках, передбачених законом. У даному випадку розпорядження комунальною власністю – це виключна компетенція органів місцевого самоврядування.

Асоціація міст України звернулась до Міністерства освіти і науки з проханням вилучити норму щодо погодження заснування, реорганізації та ліквідації комунальних закладів професійної освіти з центральним органом виконавчої влади у сфері освіти.

Щодо фінансування з державного бюджету на здобуття професійної освіти за професійними кваліфікаціями загальнодержавного значення.

Відповідно до абзацу третього частини другої статті 48 проекту Закону здобуття професійної освіти за професійними кваліфікаціями (професіями, спеціальностями) загальнодержавного значення фінансуються з державного бюджету. Погоджуємось із тим, що певні спеціальності є дефіцитними в Україні і потребують державної підтримки. Однак, на думку експертів АМУ, стаття не містить норми фінансування таких спеціальностей із інших джерел, наприклад, за кошти фізичних чи юридичних осіб, оскільки попит на ці професії може зрости, а державне замовлення обмежуватиме кількість студентів, які навчатимуться за професійними кваліфікаціями загальнодержавного значення. Було запропоновано передбачити таку можливість.

Щодо 50% зарахування заробітної плати, нарахованої здобувачам професійної освіти під час виробничого навчання або виробничої практики, на рахунок закладу професійної освіти

Частиною п'ятою статті 48 проекту Закону передбачено можливість зарахування заробітної плати, нарахованої здобувачам професійної освіти під час виробничого навчання або виробничої практики, на рахунок закладу професійної освіти у розмірі 50%. Експерти АМУ вважають, що ця норма є фіксованою та не дозволяє визначати інший відсоток відрахувань від заробітної плати, а значить суперечить принципам автономності, демократичності, самоврядування, зазначеним у частині другій статті 3 проекту Закону. Окрім того, не визначено, хто саме прийматиме рішення щодо фінансування професійної освіти з цього джерела, а тому Асоціація міст України рекомендує частину п'яту статті 48 проекту Закону викласти у такій редакції:

«5. До п'ятдесяти відсотків заробітної плати, нарахованої здобувачам професійної освіти під час виробничого навчання або виробничої практики, можуть за відповідним рішенням засновника спрямовуватись на рахунок закладу професійної освіти для впровадження його статутної діяльності».

У цілому Асоціація міст України погоджує проект Закону України «Про професійну освіту» із урахуванням рекомендацій, викладених вище.

Консультації

? Роз'ясніть особливості створення методичних кабінетів у структурі об'єднаних територіальних громад.

! Забезпечення системи науково-методичного супроводу навчальних закладів регулюють частина друга статті 14 Закону України «Про освіту», стаття 42 Закону України «Про загальну середню освіту», підпункт 2 пункту «б» статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр) (далі – Типове положення), затверджене наказом Міністерства освіти і науки України № 1119 від 08.12.2008.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 89 Бюджетного кодексу України об'єднані територіальні громади набули повноважень з фінансування галузі освіти, зокрема дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів. Таким чином об'єднана територіальна громада набула повноважень управління цими закладами освіти після їх передачі у комунальну власність. Відповідно до підпункту 2 пункту «б» статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органам місцевого самоврядування делеговано повноваження з організації роботи щодо удосконалення кваліфікації кадрів. На разі виконання такого повноваження можливе у спосіб утворення методичних центрів (кабінетів). Діяльність таких кабінетів регулюється Положенням про районний (міський) мето-

дичний кабінет (центр) (далі – Типове положення), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України № 1119 від 08.12.2008.

Пункт 1.4 Типового положення також визначає повноваження засновників, а саме органів місцевого самоврядування, щодо створення у своїй структурі методичного кабінету (центру), що є юридичною особою. Отже, такі повноваження належать об'єднаній територіальній громаді.

Поряд із тим зауважуємо, що для створення методичного кабінету, окрім наявності педагогічних працівників із відповідною освітою та званнями, необхідно врахувати наявність належної матеріально-технічної бази та забезпеченість усіх напрямів освітніх галузей Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти згідно з п. 4.1 Типового положення.

? Які принципи утворення освітніх округів?

! Опорний загальноосвітній навчальний заклад діє на підставі свого статуту, а його філії відповідних положень про них, що розробляються відповідно до актів законодавства та інших нормативно-правових актів і затверджуються засновником опорного закладу.

До Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів, що затверджені наказом МОН № 1205 від 06.12.2010 будуть внесені відповідні зміни.

Положення про філію опорного загальноосвітнього навчального закладу розробляються і затверджуються засновником цього закладу.

Максимальна наповнюваність будь-якого класу визначена частиною першою статті ст. 14 Закону України «Про загальну середню освіту», згідно з якою наповнюваність класів загальноосвітніх навчальних закладів не повинна перевищувати 30 учнів.

Змін у статусі навчального закладу у разі не входження його до освітнього округу не передбачається.

Джерело: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/oporni-shkoli/aktualni-pitannya.html>